

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมสาระสำคัญ ๆ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ประชากรในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ที่อยู่ในระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง
2. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามการรับรู้ระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ที่อยู่ในระบบโรงเรียน และนักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มี เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 นักเรียนชายในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน

1.2 นักเรียนในระบบโรงเรียนนี้มีอายุมากกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

1.3 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

1.4 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้น้อยกว่า

1.5 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน

2. นักศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีเพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 นักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียน

2.2 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอายุมากกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่า นักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

2.3 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพอื่น ๆ

2.4 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

2.5 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีรายได้น้อยกว่า

2.6 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน

3. นักเรียนในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านัักศึกษานอกระบบโรงเรียน

ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 95,842 คน และนัักศึกษาสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 5,406 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกมาโดยการสุ่มแบบหลายชั้น (Multi Stage Sampling) คือ สุ่มเขตการศึกษาหลังจากนั้นทำการสุ่มโรงเรียนในแต่ละเขตและสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยประมาณจาก Table For Determining Sample Size Form a Given Popultion (Yamane, 1970) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ จำนวน 398 คน และนัักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 375 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 773 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน มีลักษณะดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบการ (Check List) และเติมข้อความ คือ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดพื้นบ้าน เรื่องประชาธิปไตย ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเรื่องประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดพื้นบ้านเรื่องประชาธิปไตย ด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นหลังจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว และมีบางประเด็นจากแบบสอบถามที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามสถานภาพของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย เรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 4 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน 2540 ถึงเดือนธันวาคม 2540 ได้แบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์จำนวน 919 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.86 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่นำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 990 ชุด และทำการคัดเลือกนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามได้ระดับความคิดเห็นสูงสุดและต่ำสุดเพื่อทำการสัมภาษณ์ได้ นักเรียนในระบบโรงเรียน จำนวน 5 คน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน

รวมจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 7 คน โดยทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC⁺ ในการคำนวณและการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบ t-test ในกรณีวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวแปร 2 กลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) กับกลุ่มตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม และถ้าพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ก็จะทำทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ (Scheffe' test)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษา นอกระบบโรงเรียน จากกลุ่มตัวอย่าง 919 คน พบว่า

1.1 นักเรียนในระบบโรงเรียน จำนวน 515 คน ประกอบด้วยนักเรียนชาย คิดเป็นร้อยละ 54.4 นักเรียนหญิงคิดเป็นร้อยละ 46.6 ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-17 ปี คิดเป็นร้อยละ 88.3 อายุระหว่าง 18-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.7 ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.97 คิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนรายได้พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 1,001-2,500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 57.3 สำหรับเขตการเลือกตั้งที่ใช้

สิทธิเลือกตั้ง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องไปใช้สิทธิในเขตเลือกตั้งอื่น ๆ เช่น เขตบึงกุ่ม เขตพระนคร คิดเป็นร้อยละ 22.5

1.2 นักศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 404 คน ประกอบด้วยนักศึกษาชายมากกว่าหญิง นักศึกษาชาย คิดเป็นร้อยละ 53.7 นักศึกษาหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 74.5 และอาชีพ พบว่ามากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 56.9 ประกอบอาชีพรับจ้าง นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.97 คิดเป็นร้อยละ 78.4 และรายได้ต่ำกว่า 10,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 87.6 สำหรับเขตการเลือกตั้งที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า นักศึกษาต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตบางเขนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.2

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.1 นักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.07$) และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ($\bar{X} = 2.74$) แต่อีก 1 ด้าน อยู่ในระดับที่ดี คือ ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.44$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สำหรับด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย เรื่องที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคมจะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมาคือ ประชาชนน่าจะได้รับ การคุ้มครองจากกฎหมาย ($\bar{X} = 4.73$) และเรื่องที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รัฐบาลสามารถดักฟังโทรศัพท์ของประชาชนได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ($\bar{X} = 1.39$) ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตามกฎหมาย ประชาชนอายุ ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ต้องไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมาคือ การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น ($\bar{X} = 4.23$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นายกรัฐมนตรีควรเป็นผู้นำร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบจาก รัฐสภาแล้วขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ($\bar{X} = 1.92$) ส่วนด้านวิถีชีวิต

ประชาธิปไตย เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เราสามารถอยู่ร่วมกับคนที่นับถือศาสนาต่างกับเราในสังคมได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือ ทุกคนต้องร่วมประเมินผลการทำงานร่วมกันหลังจากทำงานเสร็จสิ้นเพื่อร่วมกันปรับปรุง และเป็นแนวทางในการทำงานครั้งต่อไป ($\bar{X} = 4.46$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาประเทศเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ประชาชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 1.51$)

2.2 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.12$) รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.36$) และวิถีชีวิตประชาธิปไตย ($\bar{X} = 2.76$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมจะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม ($\bar{X} = 4.58$) และประชาชนน่าจะได้รับ การคุ้มครองจากกฎหมาย ($\bar{X} = 4.58$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบริหารประเทศจะประสบความสำเร็จได้ประชาชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 1.91$) และด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตามกฎหมาย ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ต้องไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือ การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น ($\bar{X} = 4.14$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นายกรัฐมนตรีควรเป็นผู้นำร่าง พระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ ทรงลงพระปรมาภิไธย ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ ทุกคนต้องร่วมประเมินผลการทำงานกันหลังจากทำงานเสร็จสิ้นเพื่อร่วมกันปรับปรุง และเป็นแนวทางในการทำงานครั้งต่อไป ($\bar{X} = 4.34$) และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เด็กรุ่นใหม่ทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกันสืบสวนอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ($\bar{X} = 1.42$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบโรงเรียนและนัศึกษานอกระบบโรงเรียน จำแนกตามตัวแปรที่ปรึกษา คือ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง

3.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบโรงเรียน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง พบว่า

3.1.1 เพศ นักเรียนชายในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมแตกต่างจากนักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนชายในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย แตกต่างจากนักเรียนหญิงในระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน แต่ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย นักเรียนหญิงในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนชายในระบบโรงเรียน

3.1.2 อายุ นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

3.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย เมื่อพิจารณาเป็นรายเดือน พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 2 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00 มีการรับรู้ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.57-2.96

และนักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.97-3.16 มีการรับรู้ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00

3.1.4 รายได้ นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่างกันมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่างกันมีการรับรู้เรื่องแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย จาก 3 ด้าน มี 2 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีรายได้ 7,100-8,500 บาทต่อเดือน มีการรับรู้ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,001 บาทต่อเดือน 1,001-2,500 บาทต่อเดือน 2,501-4,000 บาทต่อเดือน 4,001-5,500 บาทต่อเดือน 5,501-7,000 บาทต่อเดือน และ 8,501-10,000 บาทต่อเดือน และนักเรียนที่มีรายได้ 7,001-8,500 บาท มีการรับรู้ด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่มี รายได้ 1,001-2,500 บาทต่อเดือน และ 4,001-5,500 บาทต่อเดือน

3.1.5 เขตการเลือกตั้ง นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกันมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง พบว่า

3.2.1 เพศ นักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมแตกต่างจากนักเรียนหญิงนอกระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย จาก 3 ด้าน มี 1 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย แตกต่างจากนักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียนอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียนมีการรับรู้โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียน

3.2.2 อายุ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้ เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

3.2.3 อาชีพ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพต่างกัน มีความ คิดเห็นเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

3.2.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่างกันมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย จาก 3 ด้าน มี 1 ด้าน คือ ด้าน รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษา นอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.17-4.00 มีการรับรู้ด้านรูปแบบการ ปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00-2.56 และ 2.57-2.96

3.2.5 รายได้ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่างกัน มีความ คิดเห็นเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ ประชาธิปไตยด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่ แตกต่างกัน

3.2.6 เขตการเลือกตั้ง นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือก ตั้งต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยไม่ แตกต่างกัน

3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตาม การรับรู้ระหว่างนักเรียนในระบบโรงเรียนกับนักศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า นักเรียน

ในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจากนักศึกษานอกระบบโรงเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย จาก 3 ด้าน มี 2 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย แตกต่างจากนักศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่นักศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียน

จากผลการศึกษารูปสมมติฐานตามผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบโรงเรียน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง

1.1 ยอมรับสมมติฐานข้อ 1.1 เพราะจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมและรายด้านคือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน แต่ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 1.1 ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย นักเรียนหญิงมีการรับรู้ เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนชาย

1.2 ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 1.2 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีอายุมากกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

1.3 ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 1.3 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ามีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า แต่ยอมรับสมมติฐานข้อ 1.3 ในด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย เพราะจากผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ามีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

1.4 ปฏิเสธสมมติฐาน 1.4 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่ามีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า แต่ยอมรับสมมติฐานข้อ 1.4 โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพราะจากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่ามีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า

1.5 ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 1.5 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยแตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง

2.1 ยอมรับสมมติฐานข้อ 2.1 เพราะจากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียน แต่ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 2.1 ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพราะจากการวิจัยไม่พบว่า นักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียน

2.2 ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 2.2 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอายุมากกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

2.3 ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 2.3 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพอื่น

2.4 ยอมรับสมมติฐานข้อ 2.4 เพราะจากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า แต่ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 2.4 โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

2.5 ปฏิเสธสมมติฐานข้อ 2.5 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า

2.6 ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2.6 เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ

ประชาธิปไตย โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยแตกต่างกัน

3. ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 3 เพราะจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่ปฏิเสธสมมติฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพราะจากการวิจัยไม่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประชาธิปไตย

นักเรียนในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 63.23 และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 58.06 เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม จะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในบางครั้งซึ่งในการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในระบบโรงเรียนจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.32 ประสบปัญหาการขาดความสามัคคี และมีวิธีการแก้ไขโดยการเตรียมวางแผนในการทำงานล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 30.72 น้อยที่สุด คือ แก้ปัญหาโดยการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นมีความรับผิดชอบในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 24.44 สำหรับนักศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.94 ประสบปัญหาขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 17.55 ประสบปัญหาสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ และมีวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการเตรียมวางแผนล่วงหน้า และอธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 34.77

นอกจากนี้ในเรื่องการปฏิบัติตน นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนมีบุคคลที่นำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน คือ บิดา มารดา ครู

อาจารย์ ญาติพี่น้องนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนยังมีความคิดเห็นตรงกันว่า การที่จะปลูกฝังพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ควรกระทำโดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดทน มีเหตุผลสำหรับความคิดเห็นที่มีต่อประชาธิปไตยในสังคมไทย นักเรียนในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนมีความคิดเห็นตรงกันว่าประชาธิปไตยในสังคมไทยยังไม่มีดี

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยสัมภาษณ์นักเรียนในระบบโรงเรียน จำนวน 5 คน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนจำนวน 2 คน โดยมีเกณฑ์การเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์จากผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนสูงสุดและต่ำสุด พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนจำนวน 3 คน ตอบแบบสอบถามได้คะแนนสูงสุด แสดงถึงความคิดเห็นที่ดีเกี่ยวกับประชาธิปไตย และมีนักเรียนในระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน ตอบแบบสอบถามได้คะแนนต่ำสุด แสดงถึงความคิดเห็นที่ไม่ดีเกี่ยวกับประชาธิปไตย ส่วนนักศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน ตอบแบบสอบถามได้คะแนนต่ำที่สุด แสดงถึงความคิดเห็นที่ไม่ดีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย นักเรียนชายในระบบโรงเรียน จำนวน 5 คน และนักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียนจำนวน 2 คน โดยมีอายุระหว่าง 15-22 ปี สำหรับนักศึกษานอกระบบโรงเรียน 1 คน ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง และนักศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 1 คน ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวจากการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความคิดเห็นตรงกันว่า ประชาธิปไตยในสังคมไทยปัจจุบันยังไม่มีดี และสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ประชาธิปไตยในสังคมไทยไม่มีดี เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งยังมีการซื้อเสียง ขายเสียง และเศรษฐกิจก็มีผลที่ทำให้ประชาธิปไตยในสังคมไทยยังไม่มีดี ประชาชนตบงาน ครอบครัวเกิดความเดือดร้อนจึงเกิดการประท้วงเพื่อเรียกร้องสิ่งที่ต้องการ การประท้วงทำให้บุคคลอื่นเกิดความเดือดร้อน ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็น

ตรงกันว่า สังคมประชาธิปไตยของไทยต้องประกอบด้วยอุดมการณ์ประชาธิปไตยรูปแบบ การปกครองประชาธิปไตย และวิถีชีวิตประชาธิปไตย ต้องมีการนำองค์ประกอบทั้ง 3 ไป ปฏิบัติให้สอดคล้องกัน นอกจากนี้ระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนมีส่วน ช่วยสนับสนุนความเป็นประชาธิปไตย ทำให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ และเกิดความ เข้าใจมากยิ่งขึ้นเมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถอธิบายหรืออภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การรับรู้ของนักเรียนในระบบโรงเรียนเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย พบว่า มีการรับรู้อยู่ในระดับดี 1 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการปกครอง ประชาธิปไตย และอีก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และ ด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย เรื่องที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง คือ การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม จะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม จะก่อให้เกิด ความสงบสุขในสังคม การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก เยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนมา จากสถาบันครอบครัว และสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนโดยการยึดหลักในการปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบที่ตั้งไว้ เยาวชนยึดถือปฏิบัติร่วมกันก็จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งไม่ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและสังคม

ด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย เรื่องที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง คือ เราสามารถอยู่ร่วมกับคนที่นับถือศาสนาต่างกับเราได้อย่างมีความสุข การที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องมาจากการที่เยาวชนมีความเชื่อ ศรัทธาในหลักที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน โดยไม่แยกศาสนา ทุกคนปฏิบัติตามกฎหมาย ยึดถือหลักปฏิบัติตนเหมือนกัน ก็จะสามารถ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ถึงแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่ต่างกัน

ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย เรื่องที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับดี อย่างยิ่ง คือ ตามกฎหมายประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปี ต้องไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การที่เป็น เช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีอายุตั้งแต่ 15-20 ปี ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ให้ผู้ที่มิใช่อายุยังไม่ถึง 18 ปี คือ กลุ่มอายุ 15-17 ปี อีก 1-3 ปี ก็ต้องไปใช้สิทธิ จึงให้ความสนใจเรื่องสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การได้รับข่าวสารข้อมูลใหม่ผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ จรรยา หนูคง (2539) ว่าเด็กอายุ 18 ปี มีประสบการณ์เรื่องการเมืองการเลือกตั้งเขาควรที่จะเลือกใคร

2. การรับรู้ของนักเรียนนอกกระบวนโรงเรียนเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรับรู้ของนักเรียนนอกกระบวนโรงเรียนเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักศึกษาอาจจะไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยมากนัก รวมถึงการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ อาจจะยังไม่มาก

ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย เรื่องที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง คือ การปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบของสังคมจะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม และประชาชนน่าจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย และประชาชนน่าจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การได้รับการอบรมปลูกฝังจากสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ให้เยาวชนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ต้องปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบ ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะมีบทลงโทษ

ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย เรื่องที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง คือ ตามกฎหมาย ประชาชนอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ต้องไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การได้รับรู้ข่าวสารของเยาวชนที่มีมากขึ้น และการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดให้มีการณรงค์ให้เยาวชนที่มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิ ซึ่งเป็นการแสดงถึงการมีจิตสำนึกทางการเมือง

ด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง คือ เราควรควรพูดชมเชยญาติพี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลใดก็ตามเมื่อประพฤติตนเป็นคนดี การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การได้รับการอบรมสั่งสอนจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา เมื่อบุคคลใดก็ตามปฏิบัติตนเป็นคนดี ก็พูดชมเชยเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่บุคคลที่ทำความดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

ข้อที่น่าสังเกต พบว่า เยาวชนในระบบและนอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย เรื่อง ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ต้องไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับที่ดียังยิ่ง ซึ่งน่าจะทำให้การเลือกตั้งครั้งต่อไป เยาวชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น ถ้าหากสิ่งที่เยาวชนรับรู้ และนำไปปฏิบัติ

3. การรับรู้ของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย

3.1 เพศ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมแตกต่างจากนักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนชายในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย แตกต่างจากนักเรียนหญิงในระบบโรงเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1.1 สอดคล้องกับการศึกษาของ จงกล ปิงตระกูล (2530) ที่พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกัน การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ความสนใจการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการมีบทบาททางการเมืองของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ผู้นำทางการเมืองหรือสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรเป็นเพศชายมากกว่าหญิง จากการศึกษาของ มิลแบรท (Mibrath, 1977) พบว่า เพศชายเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง และการศึกษาของ ไกรวุธ จิระบุตร (2520) พบว่า เพศชายมีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง กระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ดังผลการศึกษาของ แคมป์เบล และคณะ (อ้างถึงใน อัครเมศวร์ ทองนวล, 2529) พบว่า เพศชายจะมีความรู้สึกสามารถสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง ซึ่งจะมีผลให้เพศชายเกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับความซับซ้อนทางการเมืองได้มากกว่าเพศหญิง

นักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย จาก 3 ด้าน มี 1 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย แตกต่างจากนักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียน การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่เพศชายและ

เพศหญิงได้รับการยอมรับเป็นผู้มีความสามารถที่แตกต่างกัน การมีทัศนคติ ความเชื่อที่แตกต่างกัน ดังผลการศึกษาของ ไกรวูธ จิระบุตร (2520) พบว่า เพศชายมีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่า เพศหญิง

3.2 อายุ จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนและนัศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีอายุที่ใกล้เคียงกัน และมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก ซึ่งย่อมจะทำให้บุคคลยอมรับนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมถึงการเรียนรู้ บุคลิกภาพระหว่างสมาชิกด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปวิณ ชำนิประศาสน์ (2529) ที่พบว่า อายุไม่มีอิทธิพลทำให้เกิดความสอดคล้องระหว่างการสนับสนุนในหลักการประชาธิปไตยกับการประพฤติปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตย แตกต่างกัน และพบว่าอายุไม่มีอิทธิพลต่อการมีการประพฤติปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตย การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาทุกคนก็เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถมีเหตุผลในการแก้ปัญหา ทุกคนสามารถตัดสินใจในการเลือกคนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองได้ สามารถที่แสดงความคิดเห็นผ่าน สื่อมวลชนต่าง ๆ ฯลฯ ได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุมากน้อยต่างกันเพียงใด และอาจเนื่องมาจากการที่แต่ละครอบครัวให้การอบรมสั่งสอนแก่เยาวชนในการปฏิบัติตนไปในทางที่ดี ถูกต้อง เหมาะสมเหมือนกัน สอดคล้องกับคำกล่าวของ ประณต นันทิยะกุล (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สถาบันครอบครัวมีส่วนในการพัฒนาคนเป็นแหล่งปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ค่านิยม ให้สมาชิกในครอบครัว

3.3 อาชีพ จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพที่ใช้แรงงานในการทำงานในแต่ละวันจึงไม่มีเวลาและความพร้อมที่จะให้ความสนใจหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซิดนีย์ เวอร์บ้า (Sidney Verba อ้างถึงใน วิชัย ดันศิริ, 2539) ได้กล่าวว่า ในชุมชนสมัยก่อนที่ชีวิตความเป็นอยู่เบ็ดเสร็จสมบูรณ์ภายในหมู่บ้าน

และชาวนายยังทำการเกษตรแบบยังชีพ ประชาชนอาจไม่สนใจต่อบทบาทของรัฐบาล อาจไม่ทราบด้วยซ้ำว่า รัฐบาลมีบทบาทอย่างไร นอกจากจะเก็บภาษี และเกณฑ์ให้เป็นทหารหรือไปทำงาน ฉะนั้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของรัฐบาลต่อความเป็นอยู่ของตนจึงมีน้อย สุรปริชา ลาภบุญเรือง (2530) กล่าวว่า สาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยนั้น เป็นเพราะประชาชนไม่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และติดภารกิจในการประกอบอาชีพของตน

3.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนและนัศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรับรู้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย จาก 3 ด้าน มี 1 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียน นักศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องชี้วัดถึงระดับสติปัญญาได้อย่างหนึ่ง บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในระดับสติปัญญา ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีส่วนร่วมในเรื่องประชาธิปไตยมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการที่หัวหน้าองค์กร นิสิตนักศึกษาบางคนที่เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความเชื่อมั่น ศรัทธา เห็นคุณค่าในเรื่องประชาธิปไตย นอกจากนี้อาจเนื่องมาจาก ความแตกต่างของบุคคลแต่ละคนที่มีต่อการติดตามข่าวสารการศึกษาในวิชาการเมืองการปกครอง การทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งจะทำให้เห็นถึงความสำคัญที่แตกต่างกัน และจากการที่นัศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นบุคคลที่จะทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย จึงเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการเมืองมาก ทั้งที่ได้รับความรู้ ประสบการณ์จากการเรียน และจากการทำงาน มีการพบปะพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ มากมาย มีการแสดงความคิดเห็นรวมกัน มิลเบรท (Milbrath, 1977) พบว่า ยิ่งบุคคลมีความรู้ในเรื่องการเมืองมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้บุคคลนั้นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากเท่านั้น

3.5 รายได้ จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่างกัน การรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตยและด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีรายได้มากจะมีความคิดเห็นสูงกว่านักเรียนที่มีรายได้น้อย การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากถ้าประชาชนมีอาชีพมั่นคงมีรายได้สูง ประชาชนก็ไม่ต้องกังวลเรื่องรายได้ ก็จะมีเวลาให้ความสนใจการเมือง รับฟังข่าวสารบ้านเมืองด้วยความสนใจ จึงเห็นได้ว่าผู้มีรายได้สูงน่าจะให้ความสนใจเรื่องการเมืองมาก

กว่าผู้มีรายได้น้อย ซึ่งรายได้ต่างกันก็มีผลต่อความคิดเห็น ความเชื่อ ที่แตกต่างกัน ดังผลการศึกษาของ ชีรพล เกษมสุวรรณ (2528) พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่ามีแนวโน้มที่จะรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง ไร้อำนาจทางการเมือง และเห็นห่างทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า ซึ่งผู้มีรายได้สูงกว่าจะรู้สึกได้สูงกว่า ซึ่งผู้มีรายได้สูงกว่าจะรู้สึกไร้ความหมายทางการเมืองต่ำกว่ากลุ่มรายได้อื่นๆ

ส่วนนักเรียนนอกกระบวนโรงเรียนที่มีรายได้ต่างกันมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนนอกกระบวนโรงเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงและมีรายได้น้อย ดังนั้นในการทำงานจึงต้องอาศัยความขยันในการทำงานอย่างมากเพื่อรายได้ที่ดีขึ้น จึงทำให้ไม่ค่อยที่จะมีการพูดคุยปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานมากนัก ให้ความสนใจเฉพาะเรื่องการเงินมาเลี้ยงตนเอง และครอบครัว ส่วนเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากนี้รวมถึงเรื่องการเมืองการปกครอง บุคคลเหล่านี้จะไม่ให้ความสนใจ ซึ่ง ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง (อ้างถึงใน ปวิณ ชำนิประศาสน์, 2529) กล่าวว่า โดยปกติแล้วหากว่าประชาชนอยู่ในสภาพที่ยากจน ความสนใจส่วนใหญ่มุ่งไปยังเรื่องปากท้องและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการดำรงชีพเป็นหลัก โดยไม่มีเวลาพอที่จะคิดเรื่องการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องไกลตัวและสลบซับซ้อนเกินกว่าจะเข้าใจได้ง่าย

3.6 เขตการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การที่นักเรียนได้รับทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ซึ่งจะใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกระทำต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน และอาจเนื่องมาจากการจัดให้การศึกษาของโรงเรียนที่คล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าจะอยู่คนละเขตการเลือกตั้ง แต่ก็มีหลักในการจัดให้การศึกษาเหมือนกัน โดยยึดจากแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดไว้ในนโยบายข้อที่ 3 คือ การจัดกิจกรรมเพื่อร่วมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย รวมทั้งบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนทุกระดับและ

ทุกประเภท และนโยบายข้อที่ 5 การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมายตามนโยบายข้อที่ 5 คือ การให้ความรู้ และการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

ส่วนนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้ เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในต่างจังหวัด แต่เข้ามาเรียน และทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร บุคคลเหล่านี้จึงไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมทั้ง การขาดความสนใจเรื่องการเมืองในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การไปเลือกตั้งเมื่อมี โอกาส เนื่องจากในการเดินทางไปใช้สิทธิเสียทั้งเวลาและเงินค่าใช้จ่ายจำนวนมาก เช่นเดียวกับ นักศึกษาที่มีเขตเลือกตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เมื่อว่างจากการทำงานก็จะหยุดพักผ่อน เพื่อมีแรงในการทำงานในวันต่อไป

4. การเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ระหว่าง นักเรียนในระบบโรงเรียนกับนักศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยมี 2 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย แตกต่างจากนักศึกษานอกระบบโรงเรียน การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก การที่นักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องทำงานร่วมกับบุคคลอื่นจำนวนมาก ซึ่งบุคคลแต่ละคนนั้นเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะนำมาใช้ในการทำงาน แต่ นักเรียนในระบบ โรงเรียนยังไม่มีประสบการณ์จากการทำงาน ดังนั้นจึงน่าจะเป็นไปได้ว่า นักเรียนในระบบ โรงเรียนและนักศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีการใช้เหตุผล ความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันจึงมีผลทำให้แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ เตือนใจ เกียวซี (2526) พบว่า ความคิดรวบยอดระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่กับนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความเชื่อในวิธีการหาเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ และการยอมรับในเหตุผล นอกจากนี้อาจเนื่องจากนักศึกษานอกระบบโรงเรียนใช้เวลากลางวันในการทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย แต่ นักเรียนในระบบโรงเรียนจะใช้เวลากลางวันในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งน่าที่จะแสดงให้เห็นว่านักเรียนในระบบโรงเรียนจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ประชาธิปไตยต่างจากนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งผลการศึกษาของ สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์ (2518) พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีบทบาทในชมรมวิชาการ มีส่วนในการประทั่งผู้บริหาร มหาวิทยาลัยและการเดินประทั่งเพื่อเรียกร้อง รัฐธรรมนูญ

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถอภิปรายได้ดังนี้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ สถาบันครอบครัว การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียน นักศึกษาใช้เวลาอยู่ในสถาบันการศึกษามากพอสมควร จึงมีโอกาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้พอสมควร สถานศึกษาจะช่วยให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ สร้างความเข้าใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และสร้างค่านิยมประชาธิปไตย

การที่นักเรียน นักศึกษา จะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย อุดมการณ์ประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา หรือการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัลมอนด์ และเวอร์บ้า (Almond and Verba, 1965) ที่ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาคำให้บุคคลมีความรู้เรื่องการเมืองดีขึ้น มีความเชื่อมั่นในบทบาททางการเมืองของตน และก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างไปจากบุคคลที่มีการศึกษาคำ

นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ พบว่า การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนมีส่วนช่วยสนับสนุนความเป็นประชาธิปไตย การศึกษาทำให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เชื่อมั่น ศรัทธาเกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย อุดมการณ์ประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และวิถีชีวิตประชาธิปไตย จากการที่ได้สัมภาษณ์นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีการรับรู้อยู่ในระดับที่สูง และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีการรับรู้อยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งมีจุดที่น่าสนใจเพิ่มเติม คือ การรับรู้ของนักเรียน นักศึกษา ที่มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง และต่ำ ไม่มีความแตกต่างในการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย เช่น ในเรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพ ทำให้ผู้อื่นเกิดความ

เดือดร้อน บุคคลทุกคนควรใช้สิทธิของตนเองภายในขอบเขตของกฎระเบียบ และกฎหมาย หรือเรื่องการเลือกตั้ง ขาดความบริสุทธิ์ยุติธรรม มีการซื้อเสียง ขายเสียง ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

จากการที่ทั้งนักเรียนในระบบโรงเรียน ที่มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง และต่ำ และ นักศึกษาที่มีการรับรู้อยู่ในระดับต่ำ มีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์จากแบบ สอบถามก็พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่อง แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่านักเรียน ในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก การจัดการศึกษาที่ส่งเสริม ประชาธิปไตย ทั้งของกรมสามัญศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่คล้ายคลึงกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ รู้สึกสำนึก เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีบุคลิกภาพความเป็นประชาธิปไตย และที่น่าสังเกตก็คือ การ จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาให้ผู้ด้อยโอกาสไม่ได้อยู่ในระบบ โรงเรียน แต่ผลการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม เหมือนกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมา จาก ถึงแม้ว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนจะใช้เวลาเรียนน้อย แต่กรมการศึกษานอก โรงเรียนก็ได้มีการจัดกิจกรรมพิเศษมากมาย ซึ่งน่าจะได้ผลตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งมีการรับรู้ที่ ไม่แตกต่างจากนักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีเวลาเรียนมาก เข้าร่วมกิจกรรมมาก

นอกจากสถาบันทางการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย แล้ว สถาบันครอบครัวก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยสถาบันครอบครัวจะเป็นสถาบันทางสังคม แรกที่ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกที่เป็นประชาธิปไตยให้แก่ เยาวชน ดังคำกล่าวของเคมนิส (Dennis อ้างถึงใน นภดล สำเภาเงิน, 2528) กล่าวว่า หน่วยอบรมกลุ่มเยาวชนทางการเมือง ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน เครือญาติ สื่อมวลชน รวมทั้งบรรยากาศทางการเมืองของรัฐบาล โดยที่ครอบครัวและโรงเรียนถือว่าเป็น หน่วยอบรมกลุ่มเยาวชนที่มีอิทธิพลมาก โดยเฉพาะครอบครัวนั้นเป็นที่ยอมรับว่ามีบทบาท สำคัญที่สุดในการอบรมกลุ่มเยาวชน ซึ่งบุคคลในครอบครัวได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้องเป็น

บุคคลที่ให้การขัดเกลา อบรม ถ่ายทอด ปลูกฝังให้เยาวชนในครอบครัวรู้จักหน้า ความรับผิดชอบ บทบาทความเชื่อ ความศรัทธา การประพฤติปฏิบัติตน ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย ดังผลการศึกษาของ เพจ (Page, 1996) พบว่า บุคคลในครอบครัวมีส่วนในการให้การสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในทุกเรื่อง มีความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาฝึกใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเมื่อเยาวชนเกิดปัญหาขึ้นมาจากการทำกิจกรรมร่วมกัน การทำงานในที่ทำงาน เช่น ปัญหาการที่สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ การขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน หรือการขาดความสามัคคี ตามหลักแนวทางการแก้ปัญหาแบบประชาธิปไตย เยาวชนก็ต้องร่วมกันปรึกษาหารือ ต้องวางแผนในการทำงานล่วงหน้า ต้องมีการอธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงาน เพื่อให้ทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และยึดหลักเสียงข้างมากในการตัดสินใจต่าง ๆ เป็น

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ต่ำกว่านักเรียนชายในระบบโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนควรที่จัดให้ความรู้ ความเข้าใจ ได้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาในประชาธิปไตยให้กับนักเรียนหญิง โดยในกิจกรรมการเรียนการสอนต้องให้นักเรียนหญิงได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่นักเรียน และยังเป็นการแสดงถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางประชาธิปไตย

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนชายในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย ต่ำกว่านักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็ควรจะให้ นักเรียนชายได้เข้าร่วมกิจกรรมการเป็นผู้นำ กิจกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการปกครอง เช่น กิจกรรมสภานักเรียน รู้จักการทำงานในด้านต่าง ๆ ที่เป็นการจำลองรูปแบบสถาบันทางการเมือง

3. จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อประชาธิปไตย โดยให้นักเรียน นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการปกครอง เช่น กิจกรรมการจำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องปฏิบัติตามอย่างไรบ้าง ซึ่งจะเป็นการช่วยให้นักเรียน นักศึกษามีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยดีขึ้น

4. จากผลการศึกษาที่พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการจัดกิจกรรมที่นักศึกษาทุกอาชีพให้ความสนใจและอยากจะเข้าร่วม เช่น กิจกรรมการจำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการช่วยให้นักศึกษามีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยดีขึ้น

5. จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย ต่ำกว่านักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ดังนั้นโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญกับนักเรียน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยให้นักเรียนนักศึกษา กลุ่มนี้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมความรู้ ความเข้าใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และมีส่วนร่วมทางการเมือง

6. จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 2 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ต่ำกว่านักเรียนในระดับโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่า ดังนั้นโรงเรียนควรมีการจัดทำกิจกรรมให้ความรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้คำชี้แนะต่อกัน ปรึกษาแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้ต่ำกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ดีขึ้น สำหรับในด้านการปกครองประชาธิปไตย จัดให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

7. จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ ประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นโรงเรียนควรจะได้มีการจัดเสริมความรู้นอกเหนือจากที่จัดให้ในชั่วโมงเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สภานักเรียน นักเรียน นักศึกษาจะได้เข้ามามีส่วนร่วม และเกิดความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ซึ่งจะทำให้นักเรียน นักศึกษามีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยใน 3 ด้าน ได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2538 ให้สิทธิผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาความคิดเห็นหรือพฤติกรรมเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของกลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียน ที่มีอายุ 18-19 ปี
2. ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบประชาธิปไตย คือ ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย กับประชากรนอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จึงควรจะมีการศึกษาความคิดเห็นหรือพฤติกรรมของกลุ่มเยาวชนในเขตนอกระบบโรงเรียนที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบชั้นเรียน วิธีเรียนทางไกล และวิธีเรียนด้วยตนเองในเขตพื้นที่อื่น ๆ